

PO OBSODBI ŠKOFA MSGR. FIORELLIJA

Za svobodo Cerkve in za svobodo državljanov

Okrožnica škofov Treh Benečij - Verski mir je velika socialna vrednota

Sodna obravnava v Florenci, na kateri je bil škof iz toskanskega mesta Prata zaradi obrekovanja pogojno obsojen na 40.000 lir kazni in poravnavo sodnih stroškov, še vedno globoko vzburja duhove po vsej Italiji.

V nedeljo je bilo prebrano tudi s prižnice naših krajev pastirsko pismo, podpisano od beneškega patriarha kardinala Roncallija in od škofov tako imenovanih Treh Benečij, s katerim se množice vernikov seznanjajo z zadevo ter pozivajo, naj se čvrsto zgrnejo okoli svojih nadpastirjev v obrambi svobode Cerkve.

Obsodba škofa Fiordellija je našla širok odmev obenem v inozemstvu. S stvarjo se je bavilo časopisje Francije, protestantske Velike Britanije in Amerike.

V italijanski poslanski zbornici so komunisti stavili predlog, naj država izda poseben zakon, s katerim se duhovnikom prepove se mešati v politiko, zlasti pa še v bližajočo se volilno borbo za rimski parlament.

Vsa zadeva je potemtakem zadobila mednarodni pomen in izrazito političen značaj. To je vzrok, zakaj mora naš politični list bralcem spor obširneje razjasniti.

ZA SVETOST DRUŽINE

Povod za bučne spopade, ki so nastali v Italiji, sta dala, kot smo že pisali, dva sama na sebi povsem nevažna mlada novoporočenca v Pratu, zakonca Bellandi, ki sta se kljub vsem prošnjam in opozorilom svojega škofa odločila, da se poročita le civilno na občini in ne v cerkvi.

Nevesta iz verne katoliške družine je privoliла v to pod vplivom moža, ki je komunist ter zato ni hotel prejeti proti svojemu prepričanju zakramenta sv. zakona v cerkvi.

Škof ju je dal zategadelj proglasiti za »javna grešnika, živčca v priležništvu«. Njegovo pismo je bilo prečitano vernikom z lec, nabit na cerkvena vrata in natiskano v župnijskem listu.

Bellandijeva sta se kajpada čutila močno prizadeta. Da ju je msgr. Fiordelli označil pred vso javnostjo za par, ki sploh nista mož in žena, temveč navadna koruznika, ju je silno užalilo in to je bil vzrok, da sta vložila proti škofu tožbo zavoljo obrekovanja.

Kako naj sodi javnost o ravnanju škofa Fiordellija? Najprej je treba ugotoviti, da ima kat. Cerkve nedvomno pravico zahtevati od svojih članov, da spoštujejo predpise Cerkve. Saj si to pravico upravičeno laste vse človeške organizacije na svetu. To velja posebno strogo ravno za komunistično stranko. Kdor je njen član, se mora držati njene programa in njenih pravil, sicer ga kaznujejo ali če treba izključijo iz organizaci-

je. Zakaj naj bi isto načelo ne smelo veljati tudi za katoliško Cerkev?

Vsakomur pa je znano, da sta zakon in družina za Cerkev nekaj svetega in vzvišeneega. Združitev moža in žene v stalno življenjsko zvezo za kristjana ni nekaj slučajnega, ni stvar trenutnega razpoloženja, marveč izredno resna odločitev, veljavna za vse življenje, ki nalaga zakoncem važne dolžnosti drugemu do drugega, zlasti pa velike odgovornosti do potomcev.

V SKLADU S CERKVENIM ZAKONIKOM

Cerkve je od nekdaj gledala v družini tolikanj pomembno ustanovo, da je poroko povzdignila v dostojanstvo zakramenta.

To njeno zelo resno gledanje na družino je tudi s čisto človeškega stališča globoko upravičeno in utemeljeno v najosnovnejših potrebah družbe. Vsakdo namreč priznava, da sta zdravje in moč narodov odvisna od zdravja in moči družin. Kakršne sestavne celine naroda, takšen narod sam.

Iz tega vzroka je Cerkev v 1012. členu svojega zakonika obvezala vse krščene ljudi, da

opravijo poroko v cerkvi. Drugače je zakon za kristjane neveljaven.

Značilno pri tem je, da je bil do februarja 1929 zakon, sklenjen samo v cerkvi, pa za italijansko državo neveljaven. V tem je prihajalo do izraza zgodovinsko nasprotje, ki je dotlej razdvajalo Italijansko monarhijo in Cerkev.

Omenjenega leta so spor s podpisom konkordata poravnali. Država se je obvezala, da prizna veljavo tudi zakonu, sklenjenemu v cerkvi, a stavila pogoj, da mora biti zabeležen tudi v državne sezname. Če se to ne zgodi, je še danes cerkvena poroka za vlado neveljavna in država lahko zakonca kaznuje.

Za Cerkev seveda zakon ni mogel ostati drugo kot zakrament, ki ga morata poročenca prejeti. Takoj po podpisu konkordata je 1. julija 1929 prišla iz Rima na škofo okrožnica, v kateri beremo: »Če bi se katoliški ženin in nevesta drznila se poročiti civilno, četudi z namenom, se pozneje poročiti cerkveno, naj se z njima ravna kot z javnima grešnikoma.«

Ko je torej škof iz Prata označil Bellandijeva za javna grešnika, se ni pregrešil zoper obstoječe cerkvene predpise.

Sodniki so se čutili užaljene

Nastane vprašanje, zakaj je bil msgr. Fiordelli navzlic vsemu obsojen. Obsojen, čeravno je v konkordatu rečeno, da sta Cerkev in država vsaka na svojem področju popolnoma neodvisni in svobodni! Kdo ima pravico klicati na odgovornost škofa, ker je zoper svoje vernike uporabil obstoječe cerkvene predpise?

Na to odgovarjajo nasprotniki msgr. Fiordellija takole: po konkordatu ima škof res pravico svobodno upravljati svojo škofijo, nima pa pravice vernikov, ki so obenem svobodni državljanji, javno žaliti ali celo obrekovati. Sv. zakramente morajo katoličani prejemati iz prepričanja in popolnoma prostovoljno. Če Bellandi nima vere, ga ni mogoče prisiliti, da sprejme proti svojemu prepričanju zakrament zakona. V zadevah vesti je tudi Cerkev sama vselej odklanjala silo.

Ko se je Bellandi odločil se poročiti civilno, je izbral obliko poroke, ki je po zakonodaji Italije dovoljena. Msgr. Fiordelli je imel sicer pravico tako poroko obsoditi in novoporočenca tudi cerkveno kaznovati, ni imel pa pravice ju ožigosati pred najširšo javnostjo za koruznika in prešuštnika.

Taka označba — pravijo škofovi nasprotniki — je tembolj žaljiva, ker se v Italiji civilno poročajo že od nekdaj stotisoči ljudi,

ne da bi se zavoljo tega javnost bogsigavedi kako razburjala. Razne kinematografske zvezdnice menjujejo može kot obleke, a noben škof ni dal imen teh »prešuštnic« nabit na cerkvena vrata in tiskati v listih. Zakaj je msgr. Fiordelli pokazal s prstom ravno na Bellandijeve?

Toda sodišče je bilo, kot se je zdelo, navzlic vsemu na tem, da tožbo zoper škofa zavrne, češ da je ravnal v skladu s cerkvenimi predpisi in zato s konkordatom. Državni tožilec je sam predlagal oprostitev.

Tedaj je pa stopil vmes nov dogodek. Msgr. Fiordelli je odbil, da se pojavi pred sodniki, češ da odgovarja kot škof za svoja dejanja »samo Bogu, papežu in svoji vesti«. Da je škof kar načelno odrekel sodnikom pravico mu soditi, jih je zadelo v njihovi stanovski časti.

PRED ZAKONI SMO VSI ENAKI

Sodnikom se je zdelo stališče, ki ga je zavzel msgr. Fiordelli, žaljivo in nesprejemljivo, zakaj po njem bi bili škofje in drugi cerkveni dostojanstveniki posebna vrsta državljanov, stoječa iznad državnih sodišč.

V protikatoliških krogih vse Italije je zavrsalo: »Glejte, kako se duhovniki povzdigujejo nad ostale državljanje! Gorje, če bi v

NOVICE Z VSEGA SVETA

TRST BREZ SENATORJEV

Doslej so vsi mislili, da bo Tržaška zastopana v bodočem rimskem parlamentu s 4 poslanci in 3 senatorji. Zastopstvo v poslanski zbornici je že zagotovljeno s posebnim zakonom, potrebno je še bilo, da se izglasuje tudi zakon za senat.

Zgoditi bi se to moralo v torek, toda predlog je propadel, ker so se demokristjanski senatorji vzdržali glasovanja. Posledica je, da Tržačani za sedaj ne bodo imeli svojih predstavnikov v »višjem domu«.

Zakon bodo morali skleniti pozneje in volitve v senat so za Tržaško odložene. Kdaj bodo razpisane, ne ve še nihče.

Dogodek je na Tržaškem vzbudil celo med vladnimi pristaši globoko in splošno nevoljo.

FRANCOSKI NAČRTI

Prijateljsko posredovanje Amerike in Velike Britanije v sporu med Tunizijo in Francijo je v polnem razvoju. Da bi izpričal dobro voljo Francije in obenem nakazal nekak izhod iz severnoafriških homatij, je ministrski predsednik Gaillard stavil pred dnevi predlog, naj bi se sklenila za vzhodni del Sredozemlja širša zveza držav. Vanjo naj bi stopili poleg Francije, Maroka, Alžerije in Tunizije tudi Španija in Italija. Gre za novo vojaško zavezništvo, ki naj bi se naslonilo na Atlantsko zvezo in s tem na zapad.

Gaillard je obenem dal pobudo, naj bi se skupno izkoriščala petrolejska in rudna bogastva pustinje Sahare, ki so zelo velika in na katera stavi Francija velike nade. S pomočjo teh bogastev upa spet postati svetovna velesila, kot je bila nekoč.

Da bi ta cilj dosegla, je pripravljena na žrtve in bi pritegnila k izkoriščanju Sahare tudi Tunizijo in Maroko, Alžerija naj bi pa pristopila le kot sestavni del Francije, a nikakor ne kot samostojna država, kar je pa danes — neizvedljivo. To je glavna hiba Gaillardovih predlogov. Zato bodo, če Pariz ne spremeni v tej stvari stališča, načrti prav gotovo propadli.

MEŠČANSKA VOJNA V INDONEZIJI

V neodvisni republiki Indoneziji, ki je bila pred nekaj leti še holandska kolonija in kateri načeljuje Sukarno, je postal položaj zelo težaven. Del prebivalstva se je odecopil od osrednje vlade v Džakarti ter ustanovil lastno vladno v Padangu na otoku Sumatru. Ker so vsa pogajanja, da bi prišlo do mirne poravnave spora propadla, se je Sukarno odločil uporabiti silo.

V ponedeljek so njegove čete sprožile napad iz zraka, na kopnem in z morja na upornike. V boj je poslal 8.500 mož, katerim se je posrečilo zasesti važne postojanke.

Na Sumatru so bogata ležišča nafte, ki jih pomaga izkoriščati ameriška družba Caltex. V to industrijo so Amerikanci vložili že okrog 150 milijard lir. Ker se bodo borbe najbrž kmalu prenesle v središče otoka, kjer se nahajajo ti petrolejski vreleci, je izšel ukaz, naj se družine inozemskih nameščencev iz predvidnosti izsele in naj se ustavi delo pri vrelecih.

Sukarno upa, da bo upornike ukrotil že do 23. marca, ko se pričnejo v deželi moha-

medanski verski prazniki s strogim postom ramazanom. Meščanska vojna v Indoneziji spet dokazuje, s kolikimi začetnimi težavami se morajo boriti mladi neizkušeni narodi na svojem prehodu iz kolonialne odvisnosti v državno samostojnost.

FANFANI IN SLOVENC

Glavni tajnik Kršč. demokracije Amintore Fanfani je imel v nedeljo v Trstu zelo dober in učinkovit shod. Na njem je govoril tudi o problemih našega mesta, ni pa Slovencev niti z besedico omenil. Naše zahteve in težave so zanj očitno brez vsakega pomena. Kaj hočemo? Oni so mogočni, mi reveži, oni vladajoč narod, mi šibka narodna manjšina! Mi vse to razumemo, si pa kljub temu dovolimo pripombo, da tako obnašanje ni niti krščansko niti demokratično, a niti ni — politično pametno!

HEIL NASER!

Po vojni se je zateklo v Egipt tudi lepo število Hitlerjevih esesovcev, ki so za zadnje vojne izvršili različna nasilja in grozodejstva. Naser jih je sprejel v službo nad 6000. Tako ima egiptovsko tajno policijo v rokah polkovnik Hamid Suleiman, nekoč Heinrich Selmann, poveljnik Gestapa v Ulmu. Arabizirani nacisti so zaposleni izvečine kot policaji in kazniški pazniki. Kar kdo zna, to proda.

BREZ POTNIH LISTOV

Doslej so smeli državljani Italijanske republike brez potnih listov samo v Francijo. Po novem dogovoru bomo smeli brez potnega lista, se pravi samo z osebno izkaznico potovati tudi v Grčijo, Belgijo in Luksemburg.

POSKUS SE JE IZJALOVIL

Amerikanci so pretekli teden pognali s pomočjo rakete Jupiter proti vsemirju svoj drugi umetni mesec. Satelit je šel sicer v višino, a ni zatem dal nobenega glasu od sebe. Raketa se je razklala in sputnik je treščil nekje v morje. Kje je bila napaka v poskusu, niso razložili.

KARDINAL STRITEH

Pij XII. je imenoval za podprefekta kongregacije De Propaganda Fide, katera ima na skrbi vse misijonsko delo Cerkve po svetu, nadškofa v Chicagu kardinala Striteha. Nadškof je po rodu ameriški Irec in se bo moral preseliti v Rim. Imenovanje je v toliko pomembno, ker je s kardinalom Stritehom pripuščena v vrhovno vodstvo vesoljne Cerkve osebnost neitalijanske narodnosti.

NI VSE ZLATO...

V mesecu februarju so brezposelni v Združenih državah narastli na pet milijonov in dve sto tisoč. To je najvišje število ljudi brez dela v Ameriki v zadnjih 16 letih. Torej tudi tam ni vse zlato, kar se sveti.

VZOREN URADNIK

Francesco Ventura, uradnik v Spezii, je bil zastran svoje prijaznosti in ustrezljivosti izredno priljubljen pri ljudstvu in predstojnikih. Pred 3 leti je bil odlikovan kot zgleden javni nameščeneec. Te dni so pa vljudnega moža zaprli, ker je v dobi nekaj let osleparil

državo za 15 milijonov. Ko je izterjeval zapuščinske pristojbine, je namreč na pobotnice zapisoval manjše zneske ter stavil razlike v žep. Ker se je znal s strankami vselej lepo »zgitati«, so bile seve z njim močno zadovoljne.

DRUŽINSKI BLAGOSLOV

Delavec Valerio Bergamo se je vrnil po 12 letih ujetništva domov v Miro pri Benetkah. Ko so ga Rusi vodili za časa vojne skozi Poljsko, je težko zbolel ter kar obležal sredi ceste. Umirajočega tujea se je usmilil poljski kmet Basko in ga vzel v družino, kjer se je kasneje zaljubil v njegovo hčerko Anko in jo je vzel za ženo. Vsako leto se jima je rodil otrok. Tako se je Bergamo po dolgih križevih potih prikazal spet na domačem pragu v Miri z Anko in — desetorico otrok!

POŽRTVOVALNA MATI

V vasi Casteons v videmski pokrajini živi Alice Dilena, ki ima hčerko, bolno za otroško ohromelostjo. Mala Hektorina si je kljub temu silno želela, da bi mogla obiskovati šolo, ki je pa oddaljena celih osem kilometrov. Mati ni mogla hčerki drugače pomagati, kot da jo nosi že osem let ob grdem in lepem vremenu na hrbtu v šolo. Čudno je, da se ne najde nobeno socialno oblastvo, ki bi revni materi in otroku pomagalo.

ŽRTEV BABJEVERNOSTI

Kmet Chierichetti iz rimske okolice je prejšnji teden postal žrtev lastne babjevernosti. Bil je imovit in zdrav, a vendar je šel k vedeževalcu, da bi mu bral iz roke prihodnost. Prerok mu je za tisoč lir napovedal bodočnost: roka kaže, da bo kmalu hudo zbolel in umrl. Napoved je nesrečnega kmeta tako zmedla in prestrašila, da je na poti domov šel v gozd in se obesil.

Človek komaj verjame, da so take reči v naši napredni dobi mogoče.

NOVO MINISTRSTVO

Na eni zadnjih sej je rimski parlament sklenil ustanoviti ministrstvo za zdravstvo, namesto katerega je Italija doslej imela samo Visoki komisariat za higieno. Ministrstvo bo začelo poslovati že to poletje.

V NAŠIH ROKAH!

Angleška televizija kaže tudi prizore, kako zdravniki operirajo in kako se spoznajo znaki težkih bolezni.

Oddaja ima naslov: Vaše življenje je v naših rokah! Take slike utegnejo imeti pa tudi usodne posledice. Neko gospo Edno Burbidge v Londonu je po eni takih predvajanj, kako se težko operira želodčni rak, obšel tak strah, ali nima tudi ona te bolezni, da se je v obupu usmrtila. Oddaje so zatem prepovedali.

PO SVETEM MATIJU

Stari pregovor pravi, da sveti Matija led razbija, če ga ni, ga pa naredi. Letos je bilo na njegov god pravo pomladno vreme. Nekaj dni zatem se je pa izkazalo da ima on prav. Vreme se je od sobote dalje po vsej Italiji tako spremenilo, da smo zopet sredi zime. V nedeljo je snežilo celo v Kampaniji, Rimu, Neaplju in na Rivieri, kjer je običajno večna pomlad. V Boenu in v Bistriški dolini se je temperatura znižala na 20 stopinj pod ničlo. Vse naše griče smo tudi videli pod belo odejo. Delo na poljih, ki se je že veselo začelo, se je zopet prekinilo.

NOVICE

OKUŽENO MORJE

Na italijanski obali Jadranskega morja — od Pesara do Ancone — so ugotovili, da je voda močno okužena. Od kod to? Nemci so ob umiku iz Italije vrgli v morje okrog 5000 bomb, napoljenih s strupenim in žgočim ipritom, od katerih je bilo do danes komaj 1000 polovljenih. Ko slana voda razje oklep, se strup razlije po vodi. Ribji zarod izumira, a tudi ribiči, ki se dotaknejo ipritskih bomb, odnesejo hude opekline.

ZAVETNICA TELEVIZIJE

Kongregacija sv. obredov v Rimu je proglasila sveto Klaro Asiško za zavetnico televizije. Svetnica, ki je umrla pred 700 leti, je imela namreč na smrtni postelji privid maše, ki se je v resnici opravljala prav v tistem hipu v neki oddaljeni cerkvi. Klara je v prividu natančno videla vse potankosti službe božje, kakor bi jih dandanašnji mi s pomočjo televizije.

NA TUJIH NOGAH

Ruski zdravnik Brčošenko je dolgo časa delal poskuse na živalih, katerim je n. pr. pohabljen nogo nadomestil z drugo. Novi udi so se prav lepo zarastli. Po teh uspehih upa, da bo mogel tudi ljudem, ki so si pohabili kak ud, prišiti drugega, ki se bo tako vrstel kakor poprejšnji.

ZDRAVNIKI PO SVETU

Vseh zdravnikov na svetu je 1 milijon 200 tisoč. V Evropi je medicincev na razpolago 253 visokih šol, po vsej zemlji pa 638. Temu pokličen se posvetijo izvečine moški, v Sovjetski Rusiji je pa v mnogih okrajih po trikrat toliko zdravnic kot zdravnikov. Zato prejemajo na nekatere medicinske fakultete samo moške. — Na splošno je na svetu še zmerom premalo zdravnikov.

KUGA, IZGINJA

Kuga, katera je skozi stoletja neusmiljeno morila množice, po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije polagoma zginja s sveta. Lani je bilo takih bolnikov vsega le še 514, kar pomeni najnižje letno število v teku 20. stoletja.

DRAGA KNJIGA

Pri neki francoski založbi izide v nekaj tednih knjiga »Od zemlje do lune«, ki jo je opremil s slikami Bernard Buffet, G. Buffet slovi kot dober, a najdražji umetnik. Zato stane delo v prednaročilu 200 tisoč frankov primerek. Koliko ljudi bo slano knjigo kupilo?

MAJHNO, A POMEMBNO

Pred tedni bi bil moral svet obhajati dvestoletnico rojstva Jožefa Hardtmutha — iznajditelja svinčnika! Mož, ki se je rodil 1758. na Nižjem Avstrijskem, se je najprej izučil zidarstva. Z vztrajnostjo je postal iz zidarja stavbenik, a tudi s tem ni bil zadovoljen. Pri risanju mu je vedno manjkalo pripravno orodje. Toliko časa se je ubadal, da je izumil svinčnik, najprej s svinčeno, potem pa z grafitno »dušo«. Ta majhna, a človeštvu prepotrebna priprava, ga je naredila svetovno znanega. Hardtmuthovi svinčniki so našli pot do zadnje kože.

POLARNE ČEŠNJE

Sovjetskemu biologu Teterevu se je posrečilo cepiti češnje na deblo nekega posebnega drevesa. Te cepljenke uspevajo tudi v krajih severno od tečajnika. Isti znanstvenik je začel gojiti breskve tudi v okolici na severu ležečega Leningrada, ki zelo dobro uspevajo.

Gospa sveta

Za svobodo Cerkve in za svobodo državljanov

(Nadaljevanje s 1. strani)

deželi zmagala na vsej črti Kršč. demokracija! Vsa oblast bi dejansko prešla v roke duhovnikov in konec bi bilo svobode in enakopravnosti. Sicer pa že danes lahko vsakdo opaža, kako se cerkvena oblastva čedalje bolj vtikajo v politiko in kako postaja Italija iz dneva v dan bolj klerikalna dežela.

Na take očitke je tajnik Kršč. demokracije Fanfani takoj zelo prepričljivo odvrnil: država je tako klerikalna, da vsakdo, kot dokazuje Florenca, lahko toži tudi škofje ter celo doseže njihovo obsodbo.

K besedi se je oglasil tudi nadškof iz Pise msgr. Camozzo, nekdanji škof na Reki, ki bo zavoljo svojega pravičnega pastirovanja med Slovenci in Hrvati ostal v trajnem spominu našega naroda. »Mi izkazujemo sodnim oblastvom spoštovanje«, je dejal, »kajti gorje, če bi zgubili spoštovanje do zakonov, ki so za vse enaki. Niti na misel nam ne pade, da bi bili škofje izvzeti od kazni za navadne zločine«.

ŠKODLJIVO PRETIRAVANJE

To se je zdelo msgr. Camozzu umestno povedati, čeprav je prepričan, da je škof Fiordelli ravnal v soglasju s cerkvenim pravom ter ni zagrešil nobenega zločina. Izjavo je priobčil zato, da razprši sleherni sum, kot da škofje ne priznavajo pristojnosti posvetnih sodišč ter da si sploh duhovščina lasti neka-ke izjemne položaje in pravice v družbi. Nagib, ki ga je gнал k izjavi, je bila skrb, da se

Po svetu

Indija — Hinduistični svečeniki so v starodavnem templju v Udajpuru odkrili po golem naključju skrivna vrata v omari, ki je tam stala že več stoletij. Ko so vrata odprli, so zagledali pred seboj vhod v majhen prostor, kjer so našli 24 vreč srebrnikov, nakitov in drugih dragotin stomilijonske vrednosti.

Švedska — Švedi so začeli drobiti led namesto z ledolomilci z — zrakom. S pomočjo plastičnih cevi vbrizgavajo v morje zrak, ki ogreva vodo in tali ledovje.

Združene države — V nekaterih nočnih zabaviščih New Yorka so uvedli posebne naslanjače, obdane s pasovi. Namenjeni so gostom, ki se radi opijanjajo: sedaj ne morejo več telebniti na tla, ampak kvečjemu omahnejo med pasovje.

Guatemala — O novem predsedniku te srednjeameriške republike, 62-letnem Miguelu Fuentesu, so politični nasprotniki v listu Ultimas Noticias pisali, da je slaboten starec in zato nesposoben voditi državo. Ker je hotel dokazati, da to ni res, je nedavno tega skakal 15 minut čez vrstico pred televizijo.

Amerika — Neki ameriški tednik je objavil naslednje opozorilo: »Naročniki našega lista so zelo redki, zato jih hočemo obdržati. Prosimo vas torej, da vozite z avtomobilom previdno. Upoštevajte, da vam tednika ne bomo mogli pošiljati na oni svet, kamor se boste preselili, ako se ne držite cestnoprometnih predpisov.« — Prav po ameriškansko!

v državi ohrani verski mir, zakaj verski boji so škodljivi ravno tako Cerkvi kot državi, in zato se jim je treba, če je le mogoče, izogniti. Žalostno pri tem je, da so spor, ki vznemirja še vedno vse prebivalstvo v državi, zaostriili v svoji gorečnosti po nepotrebnem še nekateri katoličani sami. Glasilo Ital. Kat. Akcije Il Quotidiano si je upalo primerjati cerkvene razmere v katoliški Italiji s tistimi v deželah onkraj železne zavese: »Kot Italijani in katoličani se moramo zgroziti ob misli, da se škofje v Italiji ravno tako obsojajo kot v komunistični Kitajski.«

To je bil očiten napad na demokratsko vlado, obenem pa nespametno pretiravanje, ki je lahko koristilo samo komunistom. »Če se Cerkev preganja v komunističnih deželah tako kot v Italiji«, so govorili ljudje, »potem onkraj železne zavese ne vladajo tako grozne razmere, kot nam že leta pripovedujejo!«

Ker se je vlada proti takemu pisanju morala braniti, je nastala nevarnost, da se zavoljo pravde v Florenci spre s cerkvenimi oblastvi še Kršč. demokracija ter da izbruhnejo v državi še prepri med katoličani sami.

Ta nevarnost je hvala Bogu odstranjena, zakaj vsepovsod prodira spoznanje, da je verski mir tako velika socialna vrednota, da se splača zanjo marsikaj žrtvovati. V prvi vrsti nalaga pa odgovornim ljudem dolžnost, da ne zgube živcev, da merijo svoje besede ter dokažejo razumevanje tudi za prepričanje in upravičene razloge nasprotnikov.

Dopisi s Tržaškega

REPENTABOR

Kot strela z vedrega neba je med kmetovalce s Cola in iz Repna te dni udarila vest, da nameravajo vojaška oblastva razlastiti več deset tisočev kv. metrov zemljišča nad Repnom, in sicer v neposredni bližini državne meje. Gre za zemljišče, ki ga je vojska doslej uporabljala za strelske vaje, vendar so kmetovalci upali, da je to le nekaj začasnega in da si bo vojska zbrala primernejši prostor za svoje potrebe. Njihovo upanje je bilo tembolj utemeljeno, ker so naši občinski predstavniki še pred kratkim prejeli zagotovilo, da bodo vojaška oblastva ugodila željam kmetovalcev ter strelišče premestila drugam.

Da stalne vojaške vaje povzročajo veliko škodo vsem tukajšnjim kmetovalcem, je spoznala tudi pokrajinska uprava. Odbornik za kmetijstvo Corberi in svetovalec Marij Grbec sta zato večkrat posredovala pri vojaških oblastvih ter dosegla, da je bil že določen skupen sestanek, na katerem bi se bila morala zadeva dokončno rešiti.

Namesto sestanka pa je nepričakovano prišla vest, da bodo zemljišče razlastili! Na ta način bodo naši kmetovalci za vselej zgubili dobršen del svojih pašnikov, travnikov in gozdov, se pravi, da bodo hudo prizadeti v svojih življenjskih koristih.

Vsi se sedaj sprašujejo, kaj naj naredijo, da se razlastitev prepreči. Najprej se nam zdi potrebno, da se naši občinski in pokrajinski predstavniki nemudoma zglase pri generalnem komisarju Palamari ter ga naprosijo, naj zadevo ponovno temeljito prouči in od vojaških oblastev doseže, da svojo namero opuste. Dr. Palamara prav gotovo ve, da so na Tržaškem ozemlju še mnoga druga zemljišča, kjer bi se lahko vršile strelske vaje, ne da bi pri tem nihče imel nobene škode.

Če bi ta korak nič ne zašel, se lahko kmetovalci upro razlastitvi s sredstvi, ki jih predvideva zakon. Prvi pogoj za uspeh pa je čvrst in enoten nastop vseh prizadetih posestnikov.

SESLJAN

Zvedeli smo, da je devinski prine pred kratkim prodal kamnoseškemu podjetju Casale 70 tisoč kv. metrov zemljišča v Sosljanu. To pomeni, da bo podjetje še mnogo let sekalo kamenje v bližini sosljanskega pristanišča. Prodano zemljišče se nahaja vzdolž glavne ceste za Trst; proti severu gre meja kakih 150 m za poslopjem Tržaške hranilnice, na jugu pa seže skoraj do prvega ovinka na cesti za Trst, kjer stoji hiša za cestarje.

V nekaj letih bo torej ob državni poti nastala nad 100 m globoka zaseka, ki bo povsem spremenila današnje lice naše vasi. Želeti je, da bosta Urad za tujski promet ter nabrežinsko županstvo pravočasno ukrenila vse, kar je potrebno, da se učinkovito zaščiti koristi tujskega prometa, ki je gospodarsko neprimerno važnejši od omenjene kamnoseške dejavnosti.

OPČINE

V bližini Opčin, in sicer ob avtocesti proti Proseku, so Amerikanci, kot znano, pred leti zgradili veliko igrišče za baseball. Tamkajšnje zemljišče je last Opencev, ki so od Amerikancev prejeli letno odškodnino.

Po odhodu zaveznikov je igrišče zasedla italijanska vojska, ki je obenem prevzela vse obveznosti prejšnjih koristnikov.

Ker vojska igrišča ne uporablja, ga baje namerava sedaj odstopiti Državnemu olimpijskemu odboru (CONI), ki je osrednja italijanska športna organizacija. Kaj pa zakoniti lastniki tamkajšnjega zemljišča? Vojaška oblastva se jih baje hočejo otrestiti tako: Kmetovalce bi enostavno razlastila in nato njihovo zemljo prodala omenjeni športni organizaciji.

Za en kv. m zemljišča bi lastniki prejeli borbih 130 lir, kar je zares smešno nizka vsota. Pravičnost zahteva, da kmetovalci za svojo zemljo prejmejo primerno plačilo, kar se lahko doseže samo, če bodo pri pogajanjih z osrednjo športno organizacijo sodelovali tudi zakoniti in edini lastniki omenjenih zemljišč.

Skrajni čas je že, da oblastva končno o tej zadevi spregovore odkrito besedo.

SV. KRIŽ

V ponedeljek zjutraj je v tržaški bolnišnici umrl 51-letni domačin Josip Švab. Podlegel je hudim poškodbam, ki jih je zadobil ob prometni nesreči na cesti iz Nabrežine v Sv. Križ. Pokojnik se je v nedeljo zvečer odpeljal na motorju proti Nabrežini in se je pri tem iz še nepojasnjenih vzrokov z vso silo zaletel v Tržačana Josipa Klementa, ki je skupno z ženo korakal v isto smer. Oba sta treščila na cesto, toda za Švaba je bil padec usoden. Prebil si je lobanjo in naslednji dan v bolnici izdihnil. Klemen je sicer tudi resno ranjen, a bo ozdravel, če pojde vse srečno, v 40 dneh.

Naj sveti pokojniku večna luč! Družini izrekamo vsi vaščani globoko sožalje.

NABREŽINA

Na petkovi redni seji je občinski svet izvolil svoje predstavnike v komisijo za dodeljevanje stanovanj, ki jih gradi Ustanova za ljudske hiše. Kot znano, je lani izšel zakon, ki določa, da komisijo odslej sestavljajo sodnik, predsednik občinske podporne ustanove (ECA) in trije predstavniki občinskega sveta (dva imenuje večina in enega manjšina). V komisijo so bili izvoljeni odbornika Drago Legiša in Alojz Markovič ter svetovalec Cimador.

Svet je nato izvolil novi odbor občinske podporne ustanove. Zdi se, da bo za predsednika ponovno imenovan g. Lambert Pertot iz Nabrežine.

MILJE

Uprava ladjedelnice Sv. Roka v Miljah je v ponedeljek nepričakovano odredila, da bodo odslej delaveci namesto 48 ur na teden delali samo 40. Vodstvo podjetja trdi, da je bilo prisiljeno skrajšati delovni urnik, ker nima dovolj naročil. Novi urnik naj bi pa veljal samo do prihodnjega meseca.

ČESTITAMO!

Na tržaškem vseučilišču je pred dnevi uspešno položil diplomski izpit iz strojne tehnike g. Cene Baša iz Trsta. Novemu inženirju iskreno čestitajo vsi prijatelji in znanci.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

DOLINA

Prejšnji teden je nad 50 kmetovalcev - posestnikov iz naše vasi poslalo generalnemu komisarju Palamari pismo, v katerem odločno protestirajo proti novim davkom na zemljišča. Kmetje upravičeno trde, da so nove dajatve nepravilne, ker je zemlja na Tržaškem tako revna, da komaj preživlja tiste, ki jo obdelujejo. Pripominjajo nadalje, da se bodo zaradi novih davkov občutno dvignili obdelovalni stroški, ki so že tako zelo veliki, ter bo obenem zadan hud udarec vsemu kmetijstvu. Zato posestniki iz Doline zahtevajo, naj dr. Palamara prekliče odlok, s katerim je bil predpisal davčne doklade na zemljišča in zemljiške dohodke.

ŽAVLJE

V kratkem bo podjetje Antonini in Fragiaco pričelo v Žavljah graditi novo tobačno tovarno. Prvi del gradnje bo stal nad 947 milijonov, medtem ko bodo za ostala dela potrošili okrog pol milijarde.

CEROVLJE

Pred nekaj dnevi smo spremili k večnemu počitku na mavhinskem pokopališču 77-letno domačinko Marijo Antonič. Bila je vse življenje pridna gospodinja in dobra mati. Naj v miru počiva. Sinovom, in ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

RODITELJSKI SESTANEK

Prejšnjo nedeljo je bil v prostorih slovenske nižje srednje šole v Trstu roditeljski sestanek. Potem ko je ravnateljica prof. Marija Blažina pozdravila prisotne ter v kratkem govoru poudarila potrebo po tesnejših in pogostejših stikih med šolo in domom, so starši v pogovoru s profesorji zvedeli, kako otroci v šoli napredujejo.

Na koncu so starši naprosili ravnateljstvo šole, naj spet uvede pouk angleškega jezika, ki so ga bila šolska oblastva leta 1955 ukini-la, ter izjavili, da bodo sami plačevali profesorja.

Ravnateljstvo je njihovo prošnjo sprejelo.

PRIJAVE VANONI

Davkoplačevalce opozarjamo, da rok za vlaganje prijav Vanoni zapade nepreklicno 31. t. m. Kdor ni natančno poučen, kako je treba prijavo izpolniti, naj se obrne do strokovnjaka. Kmetovalce posebej obveščamo, da se o tej zadevi lahko zglase v uradih Kmečke zveze v ul. Ceppa 9 - pritličje, in sicer vsak dan od 8.30 do 13. in od 15. do 18. ure.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU

privedi v petek, 14. marca, ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ul. Roma 15/II., planinsko predavanje:

»OD TRIGLAVA OB SOSKI DOLINI DO MORJA«

Predavanje spremlja nad 100 barvanih diapozitivov. Vabljeni vsi ljubitelji naših lepih krajev!

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST

privedi od četrta do nedelje, 30. marca, v prostorih na stadionu Prvi maj

1. SLOVENSKI NAMIZNOTENISKI TURNIR V TRSTU

Na sporedu so tekmovanja posameznikov in ekip. Posamezniki ali ekipe, ki se želijo udeležiti turnirja, se lahko prijavijo najkasneje do torika, 25. marca, v Tržaški knjigarni, ul. sv. Frančiška 20.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Goriški občinski svet je imel pretekli teden dve seji. Na prvi je župan dr. Bernardis obvestil svetovalce o državnem prispevku (300 milijonov) za gradnjo mestnega vodovoda, ki bo črpal vodo iz Soče, ter o prispevku za vodovoda v Gradiškuti (šest milijonov) in v zgornjem delu Št mavra (7 milijonov). Ker je vlada omogočila izvedbo teh del, ji je svoje priznanje izrekel tudi svetovalec dr. Sfiligoj.

Nato je župan poročal o razmerah pri podjetju ATA, ki oskrbuje mestni avtobusni promet. V ponedeljek in torek prejšnjega tedna je namreč osebje podjetja stavkalo dve uri na dan. Uslužbenci namreč že več časa zahtevajo izboljšanje gmetnega položaja, a uprava ATA se noče niti začeti pogajati z zastopniki delavstva in urada za delo. Zato so vse tri delavske sindikalne organizacije napovedale stavko. Župan se je postavil na stran podjetja in poudaril, da prejema osebje vse, kar mu po pogodbi pripada. Z njim je potegnili monarhist dr. Pedroni, koristi delavcev pa so branili komunisti in saragatovci. Podžupan Poterzio je poročal o razgovorih, ki jih je o tej zadevi vodil kar 4 mesece. Delavstvo sicer priznava, da res dobiva vse prejemke, ki mu gredo po državnih kolektivnih pogodbah, a zahteva kljub temu izboljšanje svojega gmetnega položaja, ker so prejemki prenizki: ATA pa se izgovarja, da nameščencem ne more povišati plač, ker se nahaja v slabih gospodarskih vodah. Ko se bo gospodarski položaj izboljšal, je ATA pripravljena sprejeti zahteve delavcev.

Nato je svet odobril asfaltiranje mestnih trgov Sv. Antona in Battisti, za kar bo občina potrošila nekaj nad šest milijonov. Dela bo izvedlo podjetje Mattioli.

Razburljiva seja

Svetovalci so odobrili še zgradnjo stanovanjske hišice za čuvaja v dolinici Korna ter nakup 12 tisoč kv. m zemljišča v istem kraju. Za zemljišče bo uprava plačala 4 milijone 610 tisoč. Svet je odobril tudi odkup zemljišča, ki je potrebno za podaljšanje vodovoda v zgornji del Št mavra. Pooblastil je tudi mestno upravo, da kupi poslopje v ulici Diaz, v katerem so danes prostori moške srednje šole Viktorja Locchija. Poslopje je last očetov jezuitov.

Zadnja seja je bila za uglajene Goričane zares preveč razburljiva. Za to je poskrbel, kot že po navadi, zlasti monarhist dr. Pedroni, ki je grmel kot razjarjeni Zevs, ko mu je stopil na rep komunistični svetovalec Nereo Battello.

Svetovalci so razpravljali v glavnem le o pismenem predlogu misovcev, da se v spomin deportirancem iz maja 1945. leta postavi spominska plošča. Predlog fašistov je zagovarjal profesor Venutti, ravnatelj realne gimnazije. Čisto objektivno moramo priznati, da je komunist Nereo Battello, ki je govoril koj za krščanskim demokratom dr. Calderinom, celotno vprašanje popolnoma pravilno postavil, ko je zahteval, da je treba najprej raziskati korenino vsega zla, če hočemo pravilno razumeti, kar se je tedaj zgodilo v fašistični Italiji. »Ugotoviti in upoštevati je treba«, je dejal govornik, »da je svetova-

lec Batti, ki sedi poleg mene, izgubil v osvobodilni borbi svojega sina, da je odvetnik dr. Sfiligoj preživel pod fašizmom v zaporu več let, da je sam Mussolini na Travniku v Gorici javno zahteval požiganje slovenskih domov in ubijanje slovenskih ljudi, kar se je potem za časa vojne dejansko tudi dogajalo na ozemlju narodne manjšine in v priključnih delih Jugoslavije.

V zadnjem času so se pa strasti polegale. Med sosednjima državama obstajajo danes dobri gospodarski stiki, ki jih je treba še bolj utrditi. Govornik je predlagal, naj se občina spomni na splošno vseh tistih iz vrst komunistične, socialistične, socialno-demokratske stranke, ki so padli za svobodo Italije. »Prav je«, je dejal Battello, »da se spomimo deportirancev, vendar naj se da — in v tem se strinjam z dr. Calderinom — priznanje tudi borcem za svobodo in demokracijo. S ploščo, ki se namerava postaviti, naj se da čast vsem padlim.« je zaključil Battello svoj govor.

Čuden molk

Njegove besede so tako razjarile telesno jako krepkega svetovalca Pedronija, da je zarjul po dvorani kot ranjen lev. »Mi vam izpodbijamo pravico, da govorite«, je rjul s podvignjenim glasom na Battello ter pri tem omenil Togliattijev poziv na Tržačane, naj sprejmejo Jugoslovane kot osvoboditelje, in ponudbo Togliattija, da naj postane Gorica jugoslovanska. Mož pa je šel v svojem strupenem ognju predaleč, ko je proti komunistom zagrmel da »so morilci«, čeprav so se mogli na neki način povzpeti na stopnice oltarja domovine. Pri tem je mislil na praznovanje 10. obletnice Italijanske republike, ko je bilo celokupno odporniško gibanje, ki so se ga tudi komunisti v obilni meri udeležili, pravno priznано.

Vse občinstvo v sejni dvorani je to pot iznenadil župan dr. Bernardis, ki je odločno branil stališče svetovalcev Venuttija in Pedronija, čeprav je demokristjan dr. Calderini predlagal, da se mora spominska plošča postaviti vsem deportirancem, ki so bili odpeljani v Jugoslavijo in Nemčijo. Venutti, Pedroni in Bernardis so pa do konca vztrajali, naj se s spominsko ploščo počaste le deportiranci v Jugoslavijo. Končno je zmagal Calderini, ki je predlagal, da se ustanovi odbor, ki bo sklepal o načinu, kako naj se žrtve počaste.

Na slovensko javnost je porazno vplivalo dejstvo, da ni ob tej priliki slovenski svetovalec znil besedice. Dr. Sfiligoju povemo le, da bi na petkovi seji moral govoriti in ne prepustiti komunistu Battellu, da je pravilno ugotovil korenino zla v zgodovinski kruti preteklosti pred 1945. letom, čeprav ta nikakor še ne opravičuje poznejših krvavih dejanj.

— o —

IZ SOVODENJ

Predpreteklo nedeljo je bil na županstvu redni občni zbor sovodenske zavarovalnice za govejo živino. V tej zadrugi je danes zavarovanih 210 glav živine. Lani je društvo prejelo 140 tisoč lir članarine. Stanje zavarovalnice je zadovoljivo, bilo bi pa še boljše, če bi se vsi naši živinorejci svoje zadruge krepko oprijeli.

IZ ŠTANDREŽA

Prejšnji teden je mestni svet sklenil, da se v Štandrežu asfaltira trg za cerkvijo, kjer se stekajo ulice Monte Sabotino, Cavaleggeri di Lodi in ulica Tabaj. Razširili in asfaltirali bodo obenem ulico, ki vodi do Tržaške ceste. Po njej bodo usmerili del prometa iz Furlanije, da se tako razbremeni promet v središču Gorice. Asfaltirali bodo obenem del ulice Tabaj. Za dela je za sedaj določenih nad 4 milijone lir. Izvedlo jih pa bo podjetje Mattioli. Tako bodo v tem delu vasi vsaj izgini oblaki prahu, ki so se dvigali zlasti poleti.

IZ DOBERDOBA

Župan Jarc in predsednik Vzhodno-furlanskega vodovoda g. Bressan sta bila pred nekaj dnevi pri prefektu dr. Nitriju. Razgovarjali so se o posojilu 11 milijonov, ki ga je hotela najeti naša občina za obnovo doberdobskega vodovodnega omrežja.

Vladni predstavnik je izjavil, da ni potrebno najemati posojila, ker bodo že z državnim prispevkom položili glavne vodovodne cevi in popravili vse staro omrežje.

Na zadnji seji, ki je bila predpreteklo nedeljo, je občinski svet med drugim sklenil naprositi vlado, da nakaže naši občini prispevek za pogozdovanje zemljišča, ki se razteza od Doberdobskega jezera do Jamelj. Ceste v starih Jamljah bodo pa popravili s pomočjo novega delovišča.

Prefektura je razveljavila sklep občinskega sveta, da se dodatni davek na zemljišče in zemljiške dohodke poviša le za 10 odstotkov. Določila je obenem, naj se ta davek poviša za 150 odstotkov.

Občinski moške so na zadnji seji odobrili zgradnjo otroškega vrta, ki bo stal 8 in pol milijona, ter nakup opreme. Po pisanju italijanskih listov se zdi, da bo doberdobska občina dobila 2 milijona lir posojila za obnovo otroškega vrta, 15 milijonov za novo ljudsko šolo v Jamljah in 2 milijona 350 tisoč za novo pokopališče v Dolu.

IZ ŠTEVERJANA

Iz italijanskih listov smo zvedeli, da je zakladni minister Medici odobril naši občini izplačilo 2 milijonov lir posojila za obnovo števerjanske ljudske šole, 6 milijonov 600 tisoč za zgradnjo otroškega vrta in 8 milijonov 800 tisoč ljudski šoli v Jazbinah in na Valerišču.

IZ GROJNE

V soboto je v goriški bolnici umrl 69-letni domačin Filip Padovan, ki ga je 27. februarja povozil neki avtomobil. Naj pokojniku sveti večna luč. Njegovim preostalim izrekamo globoko sožalje.

ODVETNIK PEDRONI ODSTAVLJEN

Izvršni svet Italijanske boksarske zveze (FPI) je na zadnji seji sklenil razpustiti pokrajinski odbor boksarske zveze za Julijsko krajino, ki mu je predsedoval dr. Pedroni.

Kot znano, je dr. Pedroni v decembru preprečil srečanje boksarskega moštva Julijske krajine s tistim iz Slovenije. Tako nestrpen človek, kot je dr. Pedroni, pač ne more biti na čelu nobene športne organizacije.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici javlja, da bo v nedeljo, 16. marca, roditeljski sestanek, in sicer ob 10.30 v šolskih prostorih v ul. Randaccio 22. Vabljeni so starši in vzgojitelji dijakov.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Znano je, da se je mnogo ljudi vedno izseljevalo iz Furlanije v tujino, ker si niso mogli doma služiti vsakdanjega kruha. Žalostno pa je, da število izseljencev v zadnjih letih trajno raste, namesto da bi padalo.

Vedno huje se praznijo zlasti hriboviti kraji furlanske pokrajine, naravnost strahotno pa se izseljevanje širi v Karniji in Beneški Sloveniji. Ljudje se bodo v vedno večjem številu izseljevali vse dotlej, dokler ne bo država tega pojava zajezila s pametno gospodarsko politiko. Najučinkovitejše sredstvo proti boleznemu prazenju naših vasi je industrializacija pokrajine. Še vedno upamo, da bodo oblastva vsaj sedaj, ko bije že dvajseta ura, upoštevala naš poziv, naj se pri nas ustanove industrijska podjetja.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Pred kratkim je obiskalo razne vasi Nadiške doline ameriško odposlanstvo, ki mu je načeloval g. Rancall Williams. Amerikance so spremljali višji predstavniki pokrajinske uprave. Obiskali so zlasti naše otroške vrtnice in obljubili, da jih bodo tudi za naprej gmotno podpirali. Bili so v Šempetru, Šlenartu, Azli, Tarčetu in Podbonescu. Goste so naši malčki povsod sprejeli s cvetjem in pozdravnimi govori.

Človekoljubnost Amerikancev je zares lepa čednost in tukajšnje ljudstvo jim je hvaležno za vso gmotno podporo, ki jo nudijo našim otrokom. Ker pa ne vemo, ali so bili gostje vsestransko obveščeni o resničnem stanju otroških vrtnic v naši dolini in o njihovem raznarodovalnem delovanju, jim pove mo naslednje: Premnoge vrtnarice s slovenskimi malčki prav po mačehovsko ravna

in jih celo kaznujejo, če se pri igrah med seboj pogovarjajo v materinem jeziku. Tako ravnanje je nekulturno in kruto. Zato ga je treba odstraniti in otroške vrtnice izročiti takim učiteljicam, ki bodo slovenske malčke vzgajale v njihovem rodnem jeziku in duhu. Če bi Amerikanci pomagali to stanje odpraviti, bi jim naše ljudstvo bilo bolj hvaležno kot za gmotno podporo.

IZ GRMEKA

Pred kratkim je umrl v Charleroyu v Belgiji, kjer dela v rudnikih mnogo naših ljudi, 53-letni Peter Primožič iz Hostnega. Umrl je za silikozo, pljučno boleznijo, ki napada v prvi vrsti rudarje. Enaki boleznijo je pred 10 leti podlegel tudi njegov brat.

Silikoza je bolezen sedanjega rodu Beneških Slovencev. Mnogo je naših delavcev, ki tako doma kot v rudarskih središčih v Belgiji in Franciji zastran silikoze zbole in končno predčasno pomro.

V novembru 1957. leta so v Milanu zborovali zdravniki ter preučevali prav to bolezen. Ugotovili so, da navadno zanjo umirajo rudarji, ki so stari 42 do 52 let, to je v polni moški dobi. V Italiji je okoli 40 tisoč delavcev bolnih od te bolezni; koliko jih je pri nas, ne vemo natančno. Kdor zanjo zbolí, ni upanja, da dobi polno pokojnino. Če umre, dobi njegova družina manj ko 80 odstotkov pokojnine. Sorodniki so je doslej povečini dobivali le 40 do 60 odstotkov.

Pa naših vaseh srečuješ suhe postave rudarjev, ki so pri 40 letih že starčki. Pokašljujejo in si z zdravili, ki jim jih dajo bolniške blagajne, podaljšujejo za kako leto življenje.

Ta bolezen je zlasti razširjena v belgijskih rudnikih, kjer se skoro nič ali premalo sto-

ri, da bi se odstranil podzemeljski prah, ki se useda na pljuča rudarjev in povzroča silikozo. Vlada naše republike bi morala odločno nastopiti, da se zdravstvene razmere v belgijskih in francoskih rudnikih primerno izboljšajo. Kar je že zdavnaj zmogla Severna Amerika, bi lahko napravili tudi belgijski in francoski gospodarji rudnikov. Kot znano, imajo v Ameriki stroje, ki vsrkujejo nevarni podzemeljski prah in s tem odstranjujejo nevarnost za nastajanje zavratne pljučne bolezni. Pri tej stvari gre za to, da se v gospodarskih rudnikov vzbudita vest in večji čut socialne odgovornosti. Italijanska država je doslej iz Beneške Slovenije, Karnije in drugih hribovitih krajev furlanske pokrajine ter severne Italije polnila svoje najboljše alpinske polke. Sedaj pa razjeda to jedro italijanske obrambne sile zahrbtna rudarska bolezen. Naj naša oblastva zaščitijo, kolikor je v njihovih močeh, izseljence — rudarje pred to zavratno morilko našega rodu!

V drugi polovici februarja smo pokopali priljubljeno in od vseh spoštovano 84-letno vaščanko Marijo Murer. Pogreba se je udeležile izredno veliko ljudi. Užaloščeni družini in sorodnikom tudi na tem mestu izrekamo globoko sožalje.

UKVE

Na praznik sv. Jožefa bodo naši kmetovalci volili novi upravni odbor Kmečke bolniške blagajne za občino Naborjet, h kateri spadajo naslednje vasi: Lužnica s Sv. Katarino, Naborjet, Ukve in Ovčja ves. Potek volitev je določen po zakonu z dne 22. 2. 1954. Zadnje volitve so bile leta 1955 in je zato sedanjemu odboru potekla doba. Kandidatne liste se lahko predložijo najkasneje tri dni pred volitvami. V primeru, da se ne more izvoliti novi odbor, bo bolniško blagajno upravljal plačani komisar, kar bi zaradi višjih stroškov nikakor ne bilo v korist kmetovalcev.

25

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Še bolj je uspel Thurn na Dunaju, kjer je obečal cesarju, da bo pridobil nemške kneze za velik zbor, na katerem bo Franc Jožef I. kot nekoč Karl V. nastopil kot prvi nad vsemi v blesku cesarskega sonca.

Sveda je bil mladi vladar ves navdušen. Knez Thurn naj bo le južnokatoliški nemški kralj, on, Franc Jožef bo pa nad vsemi! Ravno prav mu pridejo zdaj ti visokoletni prividi, ker Elizabeto zopet nekaj prijemlje; šušlja se celo, da je v zvezi z ogrskim odporom: Thurnovo idejo o Frankfurtskem zboru je cesar vzel za svojo. O njej je minister Schmerling zvedel le po strani. Vodja zunanjega ministrstva Rechberg pa šele potem, ko so že bila razposlana vabila na knežji shod. Užaljen je podal ostavko. Cesar pa jo je v svoji »ustavni« miselnosti zavrnil, češ da »mu ne bodo njegovi ministri stavili stolice pred vrata, če se ne strinjajo z njegovimi odredbami«. Tako je minister Rechberg doumel, da pomeni beseda »minister« v latinščini in v despotščini isto, namreč »služabnik«.

Da pokaže še bolj svojo samovoljo, je ce-

sar vključil v svoje sijajno spremstvo za Frankfurt tudi ministra ali služabnika Rechberga.

Dne 16. avgusta 1863 je Franc Jožef v sijajni dvorani rimsko-nemških cesarjev v Frankfurtu pozdravil trideset nemških knezov. Le eden je bil odsoten, in sicer najvažnejši: pruski kralj Viljem. Zato se je vse končalo v zunanem sijaju in v praznih zatrjevanjih vdanosti. Zadeva vsenemškega zedinjenja ni naredila niti koraka dalje. Avstrijski cesar je bil pa zadovoljen, da je vsaj za nekaj dni igral vlogo rimsko-nemških imperatorjev.

Ko se je cesar pripeljal domov, so ga Dunajčani sprejeli z godbo. To pa je od Thurnovega načrta bilo vse, kar je ostalo, kajti Dunajčani so radi imeli lepe svečanosti.

Žalooigra na dnu države in cesarske hiše je bila še skrita.

Usoda je začela metati temne sence na habsburško dinastijo in državo v dobi od Bachovega absolutizma do poraza pri Kraljevem gradu na Češkem. Cesarica je v tem času

zopet preživljala eno izmed mnogih duševnih kriz, ki so jo begale iz skrajnosti v skrajnost.

Hromi in slepi

Ko se je iz južnih krajev spet vrnila na dvor, se je polagoma privadila na cesarski sijaj. Udeležila se je tudi nekaj dvornih plesov in zablestela v vsej ženski krasoti. Govorice in namigavanja visokega avstrijskega plemstva, še vedno na strani nadvojvodinje Zofije, pa niso ponehale.

Elizabeta je zvedela, kakšne opazke krožijo na njen račun in zaradi njene bavarske družine, v kateri so se poznali znaki dedne slaboumnosti. Nasprotno pa je od ogrskega plemstva prejemale izraze spoštovanja, ker so Madžari upali, da bo vladarica s svojo lepoto vplivala na moža in da bodo oni preko nje prišli do pravic, katere jim je cesarski absolutizem doslej odrekal. Napetost na dvoru ni bila več samo družinska, postala je že politična med dvema državnima polovicama.

Cesarica se je začela z vso vnemo učiti madžarsčine. Poleti leta 1863 je pa spet zapadla tolikšni melanholiji, da so ji zdravniki svetovali, naj se odpelje v zdravilišče Kissingen.

Tam se je seznanila z osebami, ki so v njenem občutljivem srcu vzbujale globoko sočustvovanje. Skoro vsak dan je vozila na sprehod slepega vojvodo meklenburškega.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova krstna predstava SNG

Ne zgodi se tako pogostoma, da bi človek odšel od gledališke predstave z občutkom izredne umetnine, ki mu bo dala še dolgo misliti. Tak je primer drame Amerikanca Thorntona Wilderja Naše mesto, katerega premiero nam je dala SNG v svetovivanski dvorani preteklo soboto. Pred dvajsetimi leti je šlo to delo čez evropske odre kot največja senzacija, saj je tedaj Wilder povsem revolucionarno posegel v samo odrsko tehniko. Oder je tako rekoč prazen, saj sta celo tisti dve mizi s stoli tam samo za tiste, ki mislijo, »da je to potrebno«. In ljudje obirajo fižol, berejo časopis, delajo vse mogoče, a samo s posnemajočimi kretnjami, kar vse precej dviga vsakdanjo vsebino drame v neko sanjsko iluzijo. Na drugi strani pa nastopa med igralci režiser, ki s svojim povsem stvarnim poseganjem to iluzijo razbija, daje igri resničnost življenja samega. Naj omenimo, da so se vsi ti novi tehnični prijem avtorju vse drugače posrečili kakor komu drugemu, ki je šel za njim. Tehnika se je zlila v eno z bistvom umetnine same, kar je vselej znamenje velikega talenta. In kakor vsaka umetniška darovitost, je tudi Wilderjeva pesniška, kar pomeni, da pesnik ne dojema nič drugega kakor stvarno, vsakdanje življenje, samo skozi prizmo lastnega občutljivega jaza. In vsa novost ni v gradivu, ampak v dojemanju tega gradiva. Tisto Wilderjevo ameriško mesto tam ob začetku stoletja bi bilo prav lahko tudi katerokoli slovensko mesto tiste dobe: ob istih urah žvižgajo vsak dan vlaki na postaji, vsak dan prihaja po hišah raznašalec mleka, ženske se ubijajo s kuho in z otroki, dva mlada človeka iz sosesčine stopita zaljubljen v zakon, čez kakšno leto pa nekdanjo srečno nevesto v nekem deževnem dnevu nesejo mrtvo na grič s pokopališčem, potem ko je žrtvovala samo sebe na porodu.

Edinole tukaj, v tretjem, vrhunskem dejanju, je avtor stopil v fantastiko. Saj gledalec vidi tam na odru vse tiste, ki so v teh letih pomrli. V zadnjem zagonu po življenju, ki se ji je izmaknilo, hoče mrtva mlada žena spet nazaj z griča v mesto, v sonce, med žive. Mrtvi ji po vrsti odsvetujejo izkustvo, ki ga sami niso zmogli. Tudi režiser, ki je v tej drami enakovreden igralec na odru, jo skuša odvrniti od te namere. Naposled ji privoli. In kaj potem? Ni vrnitve v življenje! Mlada žena se vrne nazaj v grob, med vse tiste, ki ležijo tam »v upanju«.

Wilderjeva drama se brez dvoma dotika dna modernega pesimizma. Pisana je tako rekoč z vidika smrti, ki konec koncev razvrednoti vse: vsakdanjost in izrednost, vbadanje za kruh in ljubezensko srečo, usodo poedinca in usodo skupnosti, »mesta«.

Morda bi rekli preveč, če bi trdili, da Wilderju sveti upanje posmrtnosti, preživetja. A tudi obupal ni nad tem, sicer ne bi dal še mrtvim »upanja«. A ne glede na pesimizem je treba poudariti, da polje v tej drami takšen globok humanizem, da komaj verjamemo v ameriško državljanstvo avtorja. In že sam humanistični odnos do življenja je v bistvu potrdilo življenja samega. Seveda bi bilo odveč poudariti, da gre za pisatelja izredne tehnične veščine in dovršene literarne oblike, ki je v prevodu Janka Modra prišla tudi v slovensčini do popolnega izraza.

Delo je zahtevalo udeležbo večine naše gledališke družine, ki je tudi tokrat dala vrsto pomembnih stvaritev. Morali bi omeniti pohvalno skoraj vse. Naj se omejimo na Jožeta Babiča, ki je tokrat moral sam na odru pokazati nekaj tiste umetnosti, ki jo uči za kulisami. In njegov nastop je bil brez najmanjšega sledu negotovosti; tenkoslušen in prepričljiv nastop režiserja, ki ve, kaj hoče, tudi kadar je pred občinstvom.

Še o koncertu Glasbene Matice

V prejšnji številki smo objavili poročilo o zadnjem koncertu Glasbene Matice. S tem v zvezi nam je dirigent g. Ubald Vrabec poslal naslednji članek, ki ga naš list kot svobodna tribuna rade volje priobčuje.

Uredništvo

V zadnji številki Vašega lista ste objavili nepodpisan članek pod naslovom Koncert Glasbene Matice, ki vsebuje nekatere trditve, na katere bi rad odgovoril.

Pisec odklanja prepogosto javno nastopanje mladine, češ da to ni vzgojno. Kdaj je javnih nastopov mladine preveč, je pravzaprav težko ugotoviti, vem pa, da prirejajo javne nastope na vseh glasbenih šolah. Tisti, ki študira glasbo resno, se mora pač privaditi poleg drugega tudi nastopu pred občinstvom. Javen nastop je mlademu, vestnemu študentu nagrada za resno delo. Čudno se mi zdi, da je pisec uporabil prav to priliko za take tenkovestne opazke.

Drugi del koncerta je bil po njegovem preveč pisan, da bi bilo mogoče točno označiti, za kakšno vrsto koncerta pravzaprav gre, in da resno glasbeno občinstvo odhaja s takega koncerta nezadovoljno. Rad bi vedel, zakaj naj bi »pisani« koncert ozlovoljil »resno glasbeno občinstvo«. Na tak način »pisani« so vsi koncerti, tako tudi tisti tržaške Filhar-

Umrla je Lili Novy

V soboto je umrla v Ljubljani v 73. letu starosti pesnica Lili Novy. Povojni čas je bila v službi v uredništvu Državne založbe Slovenije.

Pokojna pesnica je zrastle v nemškem kulturnem okolju in je najprej pisala nemške pesmi. V zrelih letih pa se je zavestno odločila za slovenski kulturni krog, h kateremu jo je vlekla tudi slovenska kri njenih prednikov. Malo pred vojno je objavila pesniško zbirko Temna vrata, po vojni pa je bilo natisnjenih precej njenih pesmi v raznih revijah. Zadnji čas je pripravljala novo zbirko, pa jo je smrt prehitela.

Vsi, ki so jo poznali, so jo imeli radi zaradi nje-nega ljubeznivega značaja.

Spacal razstavlja

Dne 20. marca bo v Galeriji Casanuova v Trstu, ulica Sv. Frančiška 22, ob 18. uri otvoritev razstave slikarja Lojzeta Spacala. Prirejena je bila na prošnjo nekaterih ljubiteljev Spacalovih umetniških stvaritev in bo trajala le nekaj dni.

Priznani slovenski tržaški slikar bo nato razstavljal v Milanu, Rimu in Zahodni Nemčiji.

monije, naj bodo večerni ali tako imenovani popularni. Tudi oni izvajajo na istem večeru skladbe najrazličnejših dob in šol. Glede zasedb smo videli na resnih koncertih mnogo variant. Glasbeniki namreč so že ugotovili, da je ali stilno ali po zasedbi enoten program za današnje občinstvo dolgočasen in verjetno za našo slovensko publiko še posebej. Lahko rečemo, da »nepisanih« programov skoro ni. Tako strogim zahtevam, kot jih postavlja pisec, danes ne more ustreči niti velemesto.

Potem pravi pisec, da so slovenske glasbene prireditve zadobile nekam neresen, diletantski značaj. Rad bi vedel, kdaj so bile v povojnem času, »v kolikor ne gre za redka, odlična gostovanja«, domače glasbene prireditve (mislim velike ansamble) na res višji stopnji in koliko jih je bilo. Zakaj le v tem primeru bi lahko govorili o nazadovanju. Pisec sumi, da morda zato, ker je »postalo naše glasbeno življenje domena političnih skupin«.

Ker to trdi v zvezi s koncertom Glasbene Matice, bržkone misli, da ima to domeno Glasbena Matica. Če bi hotel odgovoriti na tako trditev enako neresno, bi rekel: Res je! Glasbena Matica ima od tukajšnjih oblastev pooblastilo, da edina sme prirejati slovenske koncerte. Vsi drugi, ki ne trobijo v isti rog, ne dobe ne avditorija ne policijskega dovoljenja za koncerte. Ker je pa trditev otročja, bom

(Nadaljevanje na 10. strani)

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

To je trajalo kake pol ure. Tedaj je paznik s kričanjem naglal tiste, ki so še čakali pred straniščem, nazaj v celice, oklofutal nekoga, ki se ni dovolj hitro prikazal iz stranišča, zaloputnil vrata vseh celic, jih zaklenil in s treskom zapahnil. Udar zapahov je vse neprijetno presunil. Težka tišina je legla na podzemlje policijske palače. Ura je bila morda četrt na osem zvečer.

»Kmalu se bo začelo«, mi je zašepetal možiček.

II

Nihče ni več ležal na pogradu. Vsi so nekam nemirno hodili sem in tja po celici, vsak krožeč po lastnem nevidnem, vijugastem tiru, da se kljub ozkemu prostoru niso zadevali. Če sta si dva izmenjala besedico, sta šepetala. Tu pa tam je kdo sedel na rob pograda in naslonil glavo v dlani, toda ni mogel dolgo vzdržati na miru; takoj je spet vstal in se vključil v nemirno kroženje drugih.

Tako je preteklo kake pol ure. Če se je zunaj kaj zganilo, je takoj stopil kdo po prstih k vratom in prisluškoval z ušesom pri ključavnici, ali prežal skozi špranje pri linici. Nenadno so odletela zunaj neka vrata, zaslišali so se glasovi, nato odklepanja vrat in nekdo je grobo, kratko poklical neko ime.

Vsi smo obstali na mestu, slišati je bilo le nemirno dihanje nekaterih, kakor da love sapo.

Možiček, ki je prežal pri vratih, nam je dajal znake in kazal proti Cvetličnjaku. Tiščal je uho na vrata, dokler ni spet odjeknil

zapah in so se izgubili vsi glasovi nekam v višino. Potem se je tiho priplazil od vrat in zašepetal, kakor da tudi njega kdo prisluškuje:

»Po Olgo so prišli!«

»Že spet«, nekdo ni mogel zadržati začudenja.

»Ubogo dekle«, je zašepetal drugi.

Ne vem, zakaj mi je prišla na misel temnolasa, nežna deklica, ki je popoldne, ko so me pripeljali, z metlo in vedrom vode čistila hodnik. Morda je bila v tem nekakšna telepatija. Nisem se začudil, ko mi je možiček na vprašanje, kdo je Olga, opisal prav takšno dekle, tako da ni moglo biti dvoma, da je ona.

»Veste, vsako noč jo zaslišujejo in pretepajo cele ure«, je rekel. »A noče nič povedati, ali pa ne ve. To jih jezi. Najbolj pa jih jezi njen pogum. Vsako noč jo pretepajo, da je vsa črna in jo navadno nezavestno prinesejo v celico. Zjutraj pa vstane, kakor da ni nič, in se prostovoljno javi za čiščenje hodnikov. Takega pogumnega dekleta še nisem videl.«

»Od kod pa je?« sem vprašal.

»Dijakinja z ženskega liceja. A ne vem, kako se piše, nisem vprašal. Samo to vem, da ji pravijo Olga.«

Nato je v Podmornici spet zavlada molk. Nikomur se ni ljubilo govoriti, le visoki, lepi, temnolasi fant, ki je prej visel na okenskem omrežju in čakal zaročenko, si je tiho, nekam izzivalno požvižgaval. Vsakdo je čakal, kdaj se bodo spet zaslišali glasovi zunaj in kdaj bo odletel zapah naše celice. Vsakdo je mislil: »Morda bodo zdajle prišli pome«.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

O UMETNIH GNOJILIH

Umetna gnojila morajo biti vedno le dopolnilo domačemu gnoju, ne pa njegovo nadomestilo. Domači gnoj moramo dopolniti, ker ne vsebuje v zadostni meri vseh snovi, ki jih rastlina potrebuje za razvoj. Predvsem primanjkuje fosforova kislina in kalij. Umetnih gnojil samih pa ne kaže uporabljati, ker delajo zemljo težko in pušto in ker brez domačega gnoja ne morejo dati rastlinam vseh redilnih snovi. Umetno gnojilo se mora namreč v zemlji spremeniti v bolj enostavne oblike, ki jih lahko vsrkajo rastlinske koreninice. Da se umetna gnojila spremenijo v bolj enostavno obliko, so potrebne bakterije, ki pridejo v zemljo in se v njej razmnožujejo samo s pomočjo hlevskega gnoja. Ta je torej vedno potreben, vsaj v majhni količini.

Od umetnih gnojil pridejo v poštev predvsem tista, ki vsebujejo dušik (azoto), fosforovo kislino (acido fosforico) in kalij (potassa). Imamo umetna gnojila, ki vsebujejo samo eno navedenih snovi, druga, tako imenovana sestavljena gnojila (concimi complessi), pa vsebujejo dve ali tudi vse tri glavne snovi. Poleg glavnih, to je treh navedenih, so pa potrebne še druge, tako imenovane drobne snovi, ki so sicer nujno potrebne, a le v malih količinah; od tod naziv odrobnece. Tri glavne snovi učinkujejo na rastlinsko rast takole:

Učinek dušika

Dušik vpliva predvsem na tvorbo oces in listov ter v splošnem na razvoj vseh zelenih delov rastline. Če je dušika premalo, postane rastlina rahlotična, šibka. Če pa je dušika preveč, se zeleni deli in predvsem listi bolhotno razvijajo, rastlina močno raste, cvetje pa se rado osuje, že zarojeni sad rad odpade, poganjki težko oleseni — dozori in zato pozimi zmrznejo. Posledica preobilnega dušičnatega gnojenja povzroča v vinogradništvu slabo grozdje, ki rado gnije in vsebuje malo sladkorja, tako da dobimo slaba in šibka vina. V vrtnarstvu je dušik priporočljiv predvsem za listnato zelenjad (solato, špinačo, kapusnice itd.).

V trgovini so najbolj znana naslednja dušičnata umetna gnojila: žveplenokisli amoniak (solfato ammonico) 20-21%; apneni dušik (calcio cianamide) 15-16%; apneni soliter (nitrato di calcio) 15-16%; čilski soliter (nitrato di soda) 15-16%, amonijev soliter (nitrato ammonico) 20-21%. (Številke pomenijo, koliko kg dušika je v 100 kg gnojila).

Učinek fosforove kisline

Fosforova kislina pospešuje razvoj rastlinskih korenin, zlesenitev — dozorenje zelenih poganjkov in zaroditev sadu ter vpliva ugodno na zdravje rastline. V splošnem poveča in zboljša pridelek. — Če primanjkuje fosforove kisline, začne rastlina hirati. Preobilica fosforove kisline ne vpliva kvarno, ker je korenine enostavno ne vsrkajo.

V trgovini sta danes dva superfosfata (perfosfata minerale) z 18-20% in 19-21% ter Thomasova žlindra z 18-20% fosforove kisline. Za kisle, bolj vlažne lege, je primernejša Thomasova žlindra, ki poleg fosforove kisline vsebuje tudi precej apna; za navadno zemljo je priporočljiv superfosfat. V vrtnar-

stvu je fosforova kislina važna za vso povrtnino.

Učinek kalija

Kalij krepi predvsem vse poganjke in stebela, tako da je vsa rastlina bolj zdrava in odporna proti glivičnim boleznim. Sad je zato bolj zdrav, kar velja tudi za grozdje. Poleg tega se pod vplivom kalija stvori več sladkorja in v vinogradništvu dobimo bolj močna in tudi bolj aromatična vina. V vrtnarstvu je kalij važen za vso povrtnino, posebno za korenasto zelenjad (korenje, peso, redkvice itd.).

V trgovini dobimo naslednja kalijeva gnojila: 40-42% kalijevo sol (sale potassico), 48-50% žveplenokisli kalij (solfato potassico) in 50-52% klorokisli kalij (cloruro potassico).

Zadnja leta uporabljajo vedno več sestavljenih gnojil, ki vsebujejo v primernem razmerju vse 3 glavne snovi, nekatera tudi vse važnejše drobne prvine, med katere spadajo žveplo, železo, magnezij, bor, mangan, baker in cink.

RAZDALJA DREVES OD MEJNIKOV

Pri sajenju dreves se na splošno premalo pazi na razdaljo od mejnika. Dokler so drevesa majhna, navadno ni težav, te pa nastanejo pozneje, ko se drevesa razvijajo. Tedaj imamo prepire in žal tudi tožbe s sosedi.

To zadevo urejuje člen 892 civilnega zakonika, ki pravi:

a) Za sajenje visokodebelnih dreves velja razdalja 3 metrov od mejnika. Med visokodebelna drevesa spadajo orehi, kostanji, hrasti, smreke, ciprese, topoli, platane in splošna drevesa, ki dosežejo znatno višino.

b) Za srednjedeblna drevesa je predpisa-

na razdalja najmanj 1 m in pol. Gre za drevesa, katerih deblo se do višine 3 metrov razdeli v vejevje.

c) Razdalja 1/2 metra velja za trte, grmičevje, žive meje in za sadno drevje, ki ne presega višine dveh in pol metra. Če je živa meja brestova, kostanjeva ali iz drugega lesa, ki ga vsako toliko posekaš, je predpisana razdalja 1 metra, če pa je akacijeva, razdalja 2 metrov.

To merimo od mejne črte do stebela. Kadar služi za mejnik zid, ni potrebno paziti na razdaljo, če rastline ne presegajo višine zida.

Člen 894 civilnega zakonika pravi, da meja lahko zahteva, da se izrujejo vse rastline, ki so vsajene bližje mejnika, kot je predpisano. Člen 896 pa pravi, da meja lahko poseka korenine, ki bi iz sosedovega segale na njegovo zemljišče, in tudi lahko prisili mejaša, da skrajša na svojih drevesih veje, ki bi segale čez mejnik.

SEDAJ JE POTREBNO PRETOČITI VINO!

Z nastopom pomladi se bo tudi v kleti dvignila toplota in vplivala na vino. V mrzli dobi se je vino izčistilo in napravilo lego, ki jo moramo odstraniti, ker bi se drugače lahko dvignila in vino zmotila ali celo lahko začela gniti, tako da bi se vino spremenilo v zavrelico.

Zato je nujno potrebno sedaj vino pretočiti, kar velja tudi za tisto, ki je sladko. Vsako vino začne spomladi nekoliko eveteti, pokipevati. V takem stanju pa je vsaka usedlina — drožje v sodu lahko prava nesreča.

ITALIJA IZVAŽA PŠENICO

Italija bo v prihodnjih mesecih izvozila v Egipt 5 milijonov stotov krušnega žita, to je mehke pšenice. Republika ima, kot znano, preveč mehke pšenice, tako da jo v zadnjih letih lahko izvažajo, medtem ko mora še vedno uvažati trdo pšenico za testenine.

Sportni pregled

ODDANI VSI NASLOVI V LAHTIJU

V nedeljo so se končale tekme za svetovno prvenstvo v severnih disciplinah. Odigrale so se v Lahtiju, enem najmlajših in obenem najmodernejših mest Finske. Prvo zlato kolajno je osvojila Finska, in sicer v teku na 30 km. Zmagal je 25-letni Finec Hämäläinen. Na 2. mesto se je uvrstil Rus Kolčina, ki se je poleg Šveda Jernberga edini skušal upirati veliki premoči domačinov. Izredno borbeno so bile tekme tako v skokih (1. Finec Matela) kot v teku na 15 km (1. Finec Kerhonen) za klasično kombinacijo. V končni uvrstitvi je prvo mesto osvojil Finec Kerhonen, ki je nabral 448 točk. Na 2. mesto se je uvrstil Norvežan Stenersen. Kot je bilo pričakovati, so tekmovalci skandinavskih držav in Rusije osvojili prva mesta v štafeti 4 × 10 km. Poseben velik uspeh so dosegli Švedi, ki so v postavi Jernberg - I. Larsson - Gran - E. Larsson odnesli prvo mesto. Drugo je osvojila Sovjetska zveza, tretje Finska. Izredno zanimiva je bila tudi borba med Fincom Hakulinem in Rusom Kolčinom v teku na 15 km. Nasprotnika sta se stalno menjavala v vodstvu in šele v zadnjih kilometrih je Finec uspel doseči majhno prednost ter jo obdržati do konca. Izredno močna je bila konkurenca tudi v maratonskem teku na 50 km. Tudi tokrat so se za prvo mesto potegovali Finci in Rusi, toda po ogorčeni borbi je zaslužno zmagal Šved Sixten Jernberg pred sorojakom E. Larssonom. Šved je s tem potrdil, da je poleg Finca Hakulinena najboljši tekač vseh časov. Zmagi domačina Kärkinena (skoka 74 in 66,5 metra) v skokih je prisotvalo več desetisočev gledalcev. V tej disciplini je

drugo mesto osvojil Finec Hyytiä, tretje pa Nemeck Recknagel.

V ženskih disciplinah so sovjetske smučarke ponovno pokazale veliko premoč in zmagale tako v teku na 10 km (1. Kolčina) kot v štafeti 4 × 5 km (v postavi Erošinova - Kolčinova - Kozireva).

DRŽ. PRVENSTVA V ALPSKIH DISCIPLINAH

Prejšnji teden so bila pomembna tekmovanja za državna prvenstva. V Valloireuju (Francija) sta se odlikovala Bonlieu in Teliņgeva, v Rottach Egernu (Nemčija) Leitner in Boslerjeva in med Švicarji Staub in Dänzerjeva. Vsi športniki so pa pričakovali izide avstrijskega prvenstva v Hofgasteinu. Med ženskami je največ uspehov dosegla Putzi Frandlova; le v slalomu je zmagala Hörlova. Med člani se je odlikoval mladi Karl Schranz, ki se je uvrstil na prvo mesto tako v smuku (skupno s Riederjem) in veleslalomu kot v alpski kombinaciji. Stari Christian Pravda pa je zmagal v slalomu. Italijani so tekmovali v Sportiniji. Novi državni prvaki so postali: Alberti (smuk), Gluck (slalom), Gino Burrini (veleslalom), Jerta Schir (slalom) in Pia Riva (smuk in veleslalom). Jugoslovani so imeli svoje tekmovanje v Kranjski gori. Pri članicah je pobrala vse lovorike Zupančičeva. Pri moških so si delili zmage: Štefe (veleslalom), Križaj (slalom) in Dornik (smuk in alpska kombinacija).

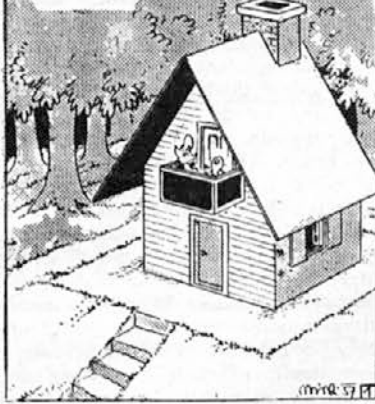
SPORT PO SVETU

Hokej na ledu. — V Oslu so bile tekme za svetovno prvenstvo. Na prvo mesto se je uvrstila Kanada, ki ji sledita Sovjetska zveza in Švedska.

Namizni tenis. — Mednarodna zveza je pred dnevi določila lestvico najboljših igralcev lanske sezone na svetu. Moški: 1. Ogimura (Japonska), 2. Tanaka (Japonska), 3. Berczik (Madžarska), 4. Anreadis (Češka) in 5. Tsunda (Japonska). Ženske: 1. Eguči (Japonska), 2. Haydon (Anglija) in 3. Vatanabe (Japonska).

NEKEGA LEPEGA DNE STA SEDELA ZVITOREPEC IN TRDONJA NA BALKONU ZVITOREPČEVE HIŠICE...

PRAV NA TEM MESTU JE STAL MOGOŽEN HRAST, POSEVAL SEM GA IN IZ NJEGOVEGA LEŠA NAPRAVIL HIŠICO.

KAR ZAVIDAM TI 30. KRASNO LEGO IN PRELEP RAZGLLED IMA!

OJ OJ, KAJ SE JE ZGODILO? KJE JE MOŽA HIŠA?!!

IZGINILA JE IN NA NJENEM MESTU SPET STOJI HRAST, O KATEREM SI PRAVILAR GOVORIL.

NAJBREŽ SPIM IN SE MI VSE TO SANJA!

JAZ PA SE BOSIM, DA JE ČAROVNIJA! EŽ, KAKŠNE ČUNČE PA IMAŠ NA SEBI?!

GLEJ NO, TO JE OBLEKA, KI SEM JO NOSIL PRED LETI. NEKDO SE NEUGMILJENO GALI Z NAMA!

IN ŽAJ, SEM NOSIL TAKO LE RUTICO V SVOJIH MLADIH LETIH!

DAJ, POMAGAŠ MI NA DREVO, POGLEDAL BOM MALO PO OKOLICI.

POGLEJ, ČE NAŠA VAS SE STOJI, ČE NIGO VSE BAŠTE IZHLAPELE!

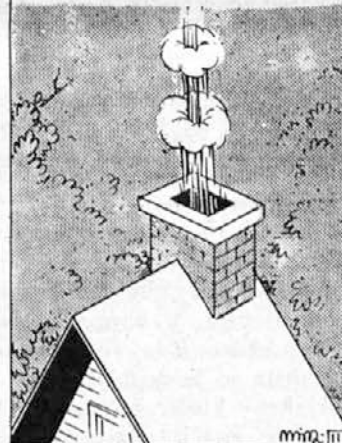
VAS SE STOJI, TODA ZDI SE MI, DA IMA NEKAM MALO HIŠ... GAMO....

NENADOMA JE HRAST IZGINIL IN ZVITOREPEC JE STRMOGLAVIL....

...IN IZGINIL V DIMNIKU SVOJE HIŠICE, KI SE JE SPET POJAVILA.

BEŽI, TRDONJA, TA HIŠA SE ZAKLETA!

Rumena kača - vladař sveta

24

E. Wallace - R. B.

»Zdaj bova pa midva govorila, dragi moj Ku-ciang ali kakor se že imenuješ. Daj, sprazni vrečo! Prav neljubo bi mi bilo pokopavati kakega Kitajca tu v vrtu...«

»Zakaj pokopavati?« je preplašeno zinil rumenec.

»Da ne boš mogel praviti okoli, da sem ti moral peči podplate, preden so se ti usta odprla.«

Zdaj je res odvezal jezik. Ni bilo dosti, a vendar dovolj, da se je znal Lynne po tem ravhati. Ko je ranjencu pripravil ležišče in ga zaklenil v sobo, je stopil v sprejemnico, kjer je našel Braya v prijetnem smrčanju ob ognju.

»Hola, ti si!« se je zdramil, ko ga je Cliff stresel za rame. »Ravno prav, ker ti imam marsikaj povedati.«

»Močiči in pazi na tistega lopova. Jaz bom morda vso noč zunaj. Pomagaj si! Lahko noč!«

»Hej, Cliff, saj ti še nisem povedal...«

»Me ne zanima,« in je zaloputnil vrata.

XIX.

Ko se je Ivanka vrnila domov, je našla stričevo sporočilo, da bodo morda šele po 3. uri prišli domov. Rada bi še ostala pokonci, toda zavedala se je, da mora zastran gospodinjstva zgodaj vstati. Odpravila se je spat. Edina služkinja, ki je takrat bila pri Narthovih, je spala na drugem koncu poslopja. Stari sluga Bernard pa je imel sobo nad garažo. V slučaju sile bi ga lahko poklicala. Čutila se je malce vznemirjeno, zato je tudi na hodniku pustila prižgane luči.

Ko je legla, ni mogla brž zaspati. Tišina v samotni hiši jo je danes plašila. Najmanjši šum jo je dramil.

Spomnila se je tiste kovinaste hruške, katero ji je dal Clifford. Zlezla je iz postelje, jo poiskala v torbici ter jo položila na omarico. Zmislila se je na Cliffa. Zavest, da dobri in junaški fant čuva nadnjo, ji je zaprla veke.

Nenadoma je šinila pokonci v občutku, da nekdo hodi po sosedni sobi. Mrzel pot se ji je nabral na čelu. Sedela je na postelji ter prisluškovala. Znova in jasneje je slišala neko drsanje ob zid. Prižgala je luč in šla prisluškovat k vratom.

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. marca, **nedelja**: 4. postna, Hilarij
 17. marca, **ponedeljek**: Jedert
 18. marca, **torek**: Ciril, Edvard
 19. marca, **sreda**: Jožef
 20. marca, **četrtek**: Feliks
 21. marca, **petek**: Benedikt
 22. marca, **sobota**: Lea, Benvenut

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 12. marca 1958 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	712—715 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 16. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Anton Leskovec: »Jurij Plevnar«, drama v 3 dej.; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 17. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Iz zgodovine svinčnika«; 14.30 Teden v svetu; 18.55 Vokalni kvartet Večernica; 23.00 Raztreseno cvetje lirike: »Pesmi brezdomcev«.

Torek, 18. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Jugoslovanski motivi; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Postno predavanje: Dr. Lojze Šuštar: Resnica, čast in dobro ime, temelji spoštovanja in medsebojnega zaupanja.

Sreda, 19. marca, ob: 8.30 Iz slovenskega folklorneza zaklada; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 13.00 V svetu kulture; 16.00 Vokalni kvintet Zar-

ja; 18.55 Igra orkester Bojana Adamiča; 19.15 Sola in vzgoja: I. Theuerschuh: »Dobri in slabi značaji naših otrok«.

Četrtek, 20. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Vrnili se je kukavica«; 12.45 V svetu kulture; 18.30 Širimo obzorja: Svet v znamenjih: Znamke-zemljevidi; 18.50 Koncert tenorista Renata Kodermaca, pri klavirju Adi Danev - Odpevi Dvoraka in Čajkovskega; 21.00 Postno predavanje: S. Janežič: »Ljubezen, temelj človekovega življenja«.

Petek, 21. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Življenja in usode: »Vernher von Brauns«; 12.45 V svetu kulture; 18.40 Izbrani dunajski valčki; 18.55 Slovenske pesmi; 19.15 Znanost in tehnika; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija — Pekel. 9. oddaja, 7. spev (A. Gradnik - J. Jež).

Sobota, 22. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Zveza Zahodne Indije«; 12.45 V svetu kulture; 13.30 Priljubljene melodije; 16.00 Radijska univerza: Kako so živeli stari Grki: Otrokova prehrana in vzgoja ter njegova obleka«; 18.00 Oddaja za najmlajše: »O dečku, ki je spet našel izgubljeno srečo«; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Dramatizirana zgodba: Lovro Valentinčič: »Pomlad veselstva«.

KULTURNE VESTI

* V Coimabri je umrl eden najboljših sodobnih portugalskih pesnikov Alfonso Duarte.

* Letošnja beneška umetnostna biennale bo trajala od 14. junija do 19. oktobra.

* Poročajo, da se bo Ingrid Bergman baje poročila s švedskim gledališkim impresarijem Schmidtom Larsson. Zdi se, da se njej še bolj mudi kot Rosseliniju...

* Za novega predsednika Društva slovenskih književnikov je bil izvoljen Beno Zupančič, ki obenem kandidira za poslanca v republiški zbor.

SE O KONCERTU GLASBENE MATICE

(Nadaljevanje s 7. strani)

razložil, da sme v Trstu vsakdo prirediti koncert, samo če plača 555 lir kolkov na razna dovoljenja, če plača okoli 7000 lir za obvestila v časopisih (vključno za Novi list), če plača 4500 lir za sporede, 7400 lir za prevoz lastnega klavirja, za najemino dvorane itd. in če najde ali izšola umetnike ali »čudežne otroke«, ki bodo zastoj ali pa proti

višjemu ali nižjemu honorarju izvajali program. V kolikor bi bil kdo še neizkušen v prirejanju koncertov, obljubljam, da mu bo Glasbena Matica radije volje z nasveti na razpolago. Če pa nihče ničesar ne stori, bo pač Glasbena Matica sama nadaljevala, in sicer tudi s pomočjo požrtvovalnih ljudi različnih političnih nazorov, katerim se še jaz tu vnaprej zahvaljujem za sodelovanje. Glasbena Matica bo kakor doslej sprejemala v pouk kateregakoli učenca, ne da bi ga vprašala, kateri politični skupini pripada njegova družina.

Na koncu se brezimni pisec še pritožuje, da »nam nihče noče predvajati sodobnih del domačih skladateljev«. Eden izmed teh bi lahko bil tudi podpisani. Pa se vendar javno ne pritožujem, ker vem, da ansamblov, ki bi mogli zadovoljivo izvesti nekatere moje skladbe, v Trstu med Slovenci ni. V kolikor se pa tiče skladb za zbor (le tu smo relativno močni), ima vsaka politična skupina vsaj en zbor, s katerim bi lahko izvedla dela domačih zapostavljenih skladateljev. Toda če kaj ni bilo prav, to ne more biti krivda Glasbene Matice, ki naredi po svoji skromni pameti, kar more in zna. Krivda je tistih, ki bolje vedo, pa nič ne store in se omejujejo le na metanje kamnov izza plot. Prepričan sem, da bi tudi Glasbena Matica boljše delovala, če bi se mogla s kom pomeriti v plemeniti tekmi.

V enem se pa s sramežljivim piscem strinjam: da nimamo prave kritike. Najlepši primer je prav omenjeni članek, ki ni imel niti za potrebno podpreti svojo trditve o »pisanem« sporedu z navedbo točk programa. Zdi se mi utemeljen sum, da pisec ni niti prisostvoval koncertu niti videl tiskanega sporeda, temveč je vse napisal na podlagi oglasov v časopisju, kjer so bili navedeni le izvajalci, ne pa program. To domnevo potrjuje tudi podrobnost iz članka: »obsegal nastope solistov«. Solisti pa niso imeli nastopov, temveč le en sam nastop pri eni in isti točki. Iz članka je razvidna le onemogla jeza nepoučenega in nestvarnega pisca. Ne rečem, da bi moral biti v časopisu vsak člančič podpisan, mislim pa, da prav za članke, ki imajo tako napadalen značaj, kot ga je imel Vaš, bi moral pisec pred javnostjo zanj prevzeti vso odgovornost ali pa molčati.

UBALD VRABEC

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29477

Nič. Morda je le sanjala. Vse tiho. Ojunačila se je in naglo odprla vrata na stežaj.

Na pragu je stal orjak, gol do pasu. Ivana se je zazrla vanj z groze polnimi očmi in je nečloveško zarjula. Preden se je mogla ubraniti, jo je orjak zgrabil in ji zamašil usta. V obupnem zvižanju je dekle opazilo še drugo in tretjo postavo. Zdaj se je spomnila na bombo, a je bilo že prepozno. Čutila se je zgubljeno.

V tem trenutku je čutila, da so orjakove klešče popustile. Opazila je tudi, kako se mu je obraz v grozi spačil. Nagonsko se je ozrla. Clifford je stal na pragu s samokresom v vsaki roki.

***

Ivanka je ležala v postelji. Rumeni obrazi s poševnimi očmi in spačenim nasmeškom so ji plesali pred očmi. Ni se mogla zbuditi. Z velikim naporom je odprla trepalnice. »V sobi sem! Luč je prižgana. Ob koncu postelje je nekdo.« Skušala se je opreti na komolec, toda vse se je zavrtelo okoli nje. Spet je pogledala. Zazdelo se ji je, da neznanca pozna!

»Dobro jutro,« se ji je veselo nasmejal Clifford Lynne. »Vaših sestričen še ni domov.«

Ivanka je pogledala proti oknu. Skozi zavese je že sijala prva zarja.

»Vi, gospod Lynne? Kam, kam so šli?« je jecljala.

»Sem vas morda preplašil, draga Ivanka? Saj ste me slišali. Tako lahko je priti v vašo sobo.«

»A... torej... ste bili vi,« si je urejevala zmedene misli.

On jo je resno gledal in si grizel ustnice.

»Kaj pa zdaj?« je vzdihnil. »Kot tat sem se priplazil. Stojim tu ob vaši postelji. Kaj si bodo vaši mislili, ko se vrnejo s plesa? Kako bodo mrdale vaše gospodične sestrične, kar vesele bodo škandalala.«

Ivanka se je usedla. V glavi se ji je še vse vrtelo.

»Vi se vedno šalite,« je s težavo rekla. »Toda, kdo so bili ti sti neznanci?«

»No, saj niso bili tako hudi. So že šli... ukazal sem jim skočiti skozi okno. Toda ker so kot mačke, se niso nič potolkli. Sicer pa nočem svoje vile spremeniti v kitajsko bolnišnico.«

Utihnili so in prisluhnil, ker je njegovo uho ujelo oddaljen šum avtomobila.

»Vračajo se.«

»Kdo?« je Ivanka prestrašeno vprašala.

»Vaši ljubi sorodniki.«

»In vi... ne smete ostati tukaj.«

»Da, da,« je ves iz sebe vzkliknil, »kaj bo rekel stric, če me najde tu? Sicer pa, Ivankica, kar brez strahu, je pristavil in jo pogladil po laseh. Bom že jaz vse uredil.«

Preden je mogla kaj reči, je že bil zunaj.

Pristopila je k oknu in opazila, da se bliža avto. Clifforda je ugledala, ko je tekel čez vrt in zginil za živo mejo. Medtem se je avto ustavil pred vilo. Narth je pomagal hčerka iz voza. Opazila je, da je stric nekam vznemirjen. Obračal se je, hodil okrog voza in nekaj dopovedoval šoferju, kot da se mu noče v hišo. Ko sta dekleti že šli po stopnicah, jima je sledil.

Njih sobe so bile v prvem nadstropju, prav pod Ivankino. Zato je lahko slišala, kako sta se Mabel in Lety zaganjale v očeta:

»Kaj ti hodi na um? Kaj naj bi se bilo pripetilo Ivanki?... Saj jo boš zdaj zbudil.« Ivanka je odprla vrata in zaslišala korake po stopnicah.

»Oh,« je vzkliknil Narth. »Kako ti je?« Ustne so se mu tresle. Oči je imel kot izgubljene.

»Saj ti ni nič hudega,« je jecljal in gledal nečakinjo, kot da jo prvič vidi.

»Ne, nič mi ni!«

»Saj sem samo tako vprašal. Torej je vse v redu? No, kar še malo leži!«

(Dalje)